

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Πειραιάς 4-3-2021

Ατομική Γνωμοδότηση αριθ. 36/2021

Αριθμός Ερωτήματος: Το από 22/12/2020 έγγραφο του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Περίληψη ερωτήματος: Επί δεδομένων περιπτώσεων ερωτάται α) αν έχει αρμοδιότητα το Πρυτανικό Συμβούλιο να αποφανθεί επί ζητημάτων διαγραφής υποψηφίων διδασκτόρων και β) αν τα Ακαδημαϊκά Τμήματα έχουν ακολουθήσει την κατά νόμο διαδικασία.

Ιστορικό

1. Από το Πρακτικό του Πρυτανικού Συμβουλίου (συνεδρίαση της 21/12/2020 θέμα 7^ο), τα από 5-2-2020 ηλεκτρονικά έγγραφα των Γραμματειών των Τμημάτων Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και Ναυτιλιακών Σπουδών και τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής:

A. Η Μ.Π. έγινε δεκτή από το Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών ως υποψήφια διδάκτωρ, με την από 22-12-2015 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύθεσης. Εν συνεχεία ζήτησε την αλλαγή του θέματος της, υπό εκπόνηση, διατριβής της, η οποία εγκρίθηκε από την Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύθεσης του Τμήματος.

Οι Επίκουροι Καθηγητές Ι.Κ. και Δ.Τ. ενημέρωσαν τον Πρόεδρο του Τμήματος σχετικά με την μη συμμετοχή της Μ.Π. στην επιτήρηση του μαθήματός τους κατά την εξεταστική Περίοδο του Ιουνίου 2020.

Περαιτέρω, ο επιβλέπων καθηγητής υπέβαλε την παραίτησή του από την επίβλεψη της υπό εκπόνηση διατριβής της ανωτέρω, διότι δεν ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις που προβλέπει ο Κανονισμός του Τμήματος για τους υποψήφιους Διδάκτορες.

Στην Συνέλευση του Τμήματος την 17-7-2020 έγινε δεκτή η παραίτηση του επιβλέποντος καθηγητή, ενημερώθηκε σχετικά η ενδιαφερόμενη και κλήθηκε να παρουσιαστεί ενώπιον της αρμόδιας Επιτροπής, στη συνεδρίαση της 29-9-2020, με θέμα την αξιολόγηση της προόδου της διδακτορικής διατριβής της και τον βαθμό τήρησης των υποχρεώσεών της, ως υποψήφιας διδάκτορας έναντι του Τμήματος. Εν συνεχεία η ανωτέρω κατέθεσε την από 21-9-2020 έγγραφη διαμαρτυρία-δήλωση προς το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, με την οποία υπέβαλε αίτημα χορήγησης εγγράφων, αναστολής της ως άνω συνεδρίασης της συνέλευσης του Τμήματος και ορισμού νέου επιβλέποντος καθηγητή. Το Υπουργείο με το 127653/24-9-2020 έγγραφό του διαβίβασε, λόγω αρμοδιότητας, την αίτηση αυτή στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, διότι τα θέματα εκπόνησης των διδακτορικών διατριβών ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Ιδρυμάτων, στο πλαίσιο της συνταγματικά κατοχυρωμένης πλήρους αυτοδιοίκησής τους, που συνίσταται στο δικαίωμά τους να αναπτύσσουν την ακαδημαϊκή τους δραστηριότητα δια των οικείων οργάνων τους. Στο πλαίσιο αυτό και σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ.5 του ν.4485/2017 την ευθύνη τήρησης του νόμου για τα ανωτέρω θέματα έχει το Πρυτανικό Συμβούλιο του οικείου Ιδρύματος. Με την από 15-10-2020 απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος, αφού ελήφθησαν υπόψη οι παρατηρήσεις της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής, η ανωτέρω διαγράφηκε από υποψήφια διδάκτωρ, καθώς α) δεν είχε συντελεστεί καμία πρόοδος από το έτος 2016, β) δεν υπήρξε εκδήλωση ενδιαφέροντος μέλους ΔΕΠ για να αναλάβει την επίβλεψη της διατριβής και γ) άσκησε πλημμελώς τις υποχρεώσεις της, έναντι του Τμήματος (μη συμμετοχή σε επιτήρηση κατά την εξέταση μαθήματος του Τμήματος).

Τέλος η Μ.Π. επικαλούμενη το ως άνω έγγραφο του Υπουργείου, υπέβαλε προς το Πρυτανικό Συμβούλιο την από 4-11-2020 αίτηση-προσφυγή της και ζήτησε, μεταξύ άλλων, την ακύρωση της απόφασης διαγραφής της.

B. Η Μ.Μ. έγινε δεκτή ως υποψήφια διδάκτωρ από το τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών, με την από 27-6-2013 απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Κατόπιν αδυναμίας παρουσίασης της προόδου της διδακτορικής διατριβής στις προγραμματισμένες ημερομηνίες, η τριμελής επιτροπή παρακολούθησης και επίβλεψης προόδου της διδακτορικής διατριβής της ανωτέρω, με την υπ' αριθμ. πρωτ. 2017148/26-6-2017 έκθεσή της εισηγήθηκε στη Συνέλευση του Τμήματος Ειδικής Σύνθεσης τη διαγραφή της, η οποία εγκρίθηκε ομόφωνα με το από 27-6-2017 Πρακτικό, για λόγους που αφορούν την πρόοδο της διατριβής, όπως αναλυτικά διατυπώνονται στην ως άνω έκθεση. Μετά την έκδοση της Α28/2020 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιώς, ακυρώθηκε το ανωτέρω Πρακτικό της Συνέλευσης, για παράλειψη προηγούμενης ακρόασης και εν συνεχεία, αφού κλήθηκε και ακούστηκε η ανωτέρω, εγκρίθηκε εκ νέου η ως άνω έκθεση της τριμελούς επιτροπής και διαγράφηκε από τα μητρώα του Προγράμματος Διδακτορικών σπουδών με το από 16-7-2020 Πρακτικό της Συνέλευσης του Τμήματος.

Μετά την κοινοποίηση του πρακτικού διαγραφής της, η ανωτέρω υπέβαλε στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων την από 16-11-2020 εξώδικη δήλωση και ζήτησε να επιληφθεί το Υπουργείο επί του συνόλου της υποθέσεως της διαγραφής της. Επί της ως άνω δήλωσης απάντησε η Δ/ση Οργανωτικής και Ακαδημαϊκής Ανάπτυξης του Υπουργείου με το 164982/Ζ1/3-12-2020 έγγραφο, που κοινοποιήθηκε και στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών και ειδικότερα ότι ο συνταγματικός νομοθέτης καθόρισε σε γενική μορφή τα όρια της κρατικής εποπτείας επί της λειτουργίας τους, γεγονός που σημαίνει ότι η εποπτική δράση του Κράτους εξειδικεύεται κάθε φορά από το νόμο. Δεδομένου ότι το όργανο που ασκεί την εποπτεία δε βρίσκεται σε ιεραρχική σχέση με το εποπτευόμενο, αυτή ασκείται μόνο επί θεμάτων που ορίζει ο νόμος, χωρίς να υφίσταται ένα γενικό σχετικό δικαίωμα, αλλά μόνο συγκεκριμένες πράξεις εποπτείας που προβλέπονται από τον εκάστοτε οργανωτικό νόμο για τα ΑΕΙ. Στο πλαίσιο αυτό, τα θέματα εκπόνησης των διδακτορικών ανήκουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Ιδρυμάτων, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στον Κανονισμό Διδακτορικών Διατριβών εκάστου Πανεπιστημιακού Τμήματος, που εκδίδεται κατ'άρθρο 45 παρ. 2 του ν.4485/2017 και την ευθύνη της τήρησης του νόμου για θέματα

εκπόνησης διδακτορικών διατριβών έχει το Πρυτανικό Συμβούλιο του Ιδρύματος, κατ'άρθρο 30 παρ.5 του ίδιου νόμου.

Στη συνέχεια η Μ.Μ. ισχυριζόμενη ότι το Πρυτανικό Συμβούλιο δεν εφάρμοσε την ως άνω διάταξη, απευθύνθηκε εκ νέου στην ως άνω Δ/νση του Υπουργείου θέτοντας τα ίδια ζητήματα, η οποία με το 6634/Z1/20-1-2021 έγγραφό της παραπέμπει στο προγενέστερο από 3-12-2020 έγγραφο.

Ενόψει των ανωτέρω ετέθη το ερώτημα α) αν το Πρυτανικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί των διαγραφών υποψηφίων διδασκόντων, στα πλαίσια της γενικής αρμοδιότητάς του για την τήρηση του νόμου σχετικά με την εκπόνηση διδακτορικών διατριβών και β) αν τα Ακαδημαϊκά Τμήματα ακολούθησαν την κατά νόμο διαδικασία.

Νομοθετικό πλαίσιο

2. Στο άρθρο 16 παρ. 1 και 5 του Συντάγματος ορίζεται ότι : *«1. Η τέχνη και η επιστήμη, η έρευνα και η διδασκαλία είναι ελεύθερες, η ανάπτυξη και η προαγωγή τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους. Η και η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα.*

2....

5. *Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους, έχουν δικαίωμα να ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που αφορούν τους οργανισμούς τους . . .».*

3. Με τις διατάξεις των 1,12,16,21,30 και 45 του ν. 4485/2017 (ΦΕΚ Α' 114/04/08/2017) «Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις.», ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: Άρθρο 1: *« 1. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.). Τα Α.Ε.Ι. είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενα και τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. 2....»* Άρθρο 12 : *« Τα όργανα του Ιδρύματος είναι: α) η Σύγκλητος, β) το Πρυτανικό Συμβούλιο, γ) ο Πρύτανης, δ) οι Αντιπρυτάνεις.»* Άρθρο 16 : *«Τα όργανα της Σχολής είναι: α) η Γενική*

Συνέλευση, β) η Κοσμητεία, γ) ο Κοσμήτορας.» Άρθρο 21 : «1....2. Η Συνέλευση του Τμήματος έχει τις εξής αρμοδιότητες και όσες άλλες προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, του Οργανισμού, του Εσωτερικού Κανονισμού, καθώς και τις λοιπές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας: α).....» Άρθρο 30 : «1... 4. Ο τρίτος κύκλος σπουδών περιλαμβάνει την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και ολοκληρώνεται με την απονομή διδακτορικού τίτλου. Ο τρίτος κύκλος σπουδών οργανώνεται σε Τμήματα Πανεπιστημίων, αυτοδύναμα ή μη, και οι διδακτορικοί τίτλοι απονέμονται από το Πανεπιστήμιο στο οποίο ανήκει το Τμήμα..... 5. Το Πρυτανικό Συμβούλιο του οικείου Ιδρύματος έχει την ευθύνη της τήρησης του νόμου, σε ό,τι αφορά στην οργάνωση και λειτουργία των Π.Μ.Σ. και την εκπόνηση διδακτορικών διατριβών, του Κανονισμού Μεταπτυχιακών Σπουδών, που προβλέπεται στο άρθρο 45.» Άρθρο 45 : «1....2. Με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος καταρτίζεται ο Κανονισμός Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος, ο οποίος εγκρίνεται από τη Σύγκλητο, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αναρτάται στο διαδικτυακό τόπο του Τμήματος και κοινοποιείται στο Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, και στον οποίον καθορίζονται: α) οι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις οργάνωσης διδακτορικών σπουδών, ... β)... γ) η διαδικασία ανάθεσης επίβλεψης διδακτορικής διατριβής δ)...ε) η προθεσμία και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την ετήσια προφορική παρουσίαση αναφορικά με την πρόοδο της διατριβής,....στ) η υποχρέωση ανανέωσης εγγραφής των υποψήφιων διδασκόντων ανά ακαδημαϊκό έτος, μέγιστος χρόνος ολοκλήρωσης της διατριβής, η υποχρέωση παρακολούθησης ή συμμετοχής σε μαθήματα, εργαστήρια ή σεμινάρια σχετικά με τη διδακτορική διατριβή, πρόσθετες υποχρεώσεις των υποψήφιων διδασκόντων, όπως (ενδιάμεσα παραδοτέα) και των επιβλεπόντων αυτών, όπως (περιοδικές εκθέσεις προόδου), λόγοι και διαδικασία διαγραφής από τα μητρώα υποψήφιων διδασκόντων, ζ) ...η) κάθε άλλο θέμα σχετικό με την οργάνωση και λειτουργία του τρίτου κύκλου σπουδών του Τμήματος.»

4. Περαιτέρω, στην υπ' αριθμ. 20182228/28-3-2018 (ΦΕΚ Β 1479/27-4-2018) απόφαση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Πειραιώς «έγκριση του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών σπουδών και Ναυτιλιακών Σπουδών», που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του

άρθρου 45 παρ.2 του ν.4485/2017, περιέχονται διατάξεις σχετικά με την πρόοδο των υποψηφίων διδασκόντων και τις υποχρεώσεις τους έναντι του Τμήματος. Ειδικότερα στο άρθρο 7 προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι : «...Η Συνέλευση, μετά από εισήγηση της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής μπορεί να αποφασίσει τη διαγραφή από το πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών του υποψηφίου διδάκτορα, του οποίου η πρόοδος κρίνεται ανεπαρκής (Ανεπαρκής πρόοδος του/της υποψηφίου/ας διδάκτορα, η οποία τεκμηριώνεται με δύο (2) τουλάχιστον αρνητικές Εκθέσεις Προόδου), ή έχει υποπέσει σε περιπτώσεις παραπτώματων όπως αντιγραφής, ανάρμοστης συμπεριφοράς ή συμπεριφοράς που αντιβαίνει στην ακαδημαϊκή δεοντολογία. Στην απόφαση τεκμηριώνονται οι λόγοι διαγραφής. Διαγραφή υποψήφιου διδάκτορα από το πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών μπορεί να γίνει και μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου....» και στο άρθρο 8 «...8.2. Υποχρεώσεις ...Ο/Η υποψήφιος/α διδάκτορας, κατ' έτος παρουσιάζει προφορικά ενώπιον της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής και υποβάλλει εγγράφως σε αυτή αναλυτικό υπόμνημα σχετικά με την πρόοδο της Διδακτορικής του Διατριβής. Αντίγραφο του υπομνήματος, καθώς και σχόλια επ'αυτού από τον/την επιβλέποντα/ουσα ή την Τριμελή Συμβουλευτική Επιτροπή και των εκθέσεων προόδου, καταχωρούνται στον ατομικό φάκελο του/της υποψηφίου/ας διδάκτορα....Οι υποψήφιοι διδάκτορες υποχρεούνται να συνδράμουν επικουρικά στο διδακτικό και ερευνητικό έργο του Τμήματος. Οι λεπτομέρειες ορίζονται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Οι υποψήφιοι διδάκτορες υποχρεούνται να παρουσιάζουν την πρόοδο της ερευνητικής τους εργασίας σε σεμινάρια που οργανώνονται από το Τμήμα περιοδικά για το σκοπό αυτό....»

Αντίστοιχες διατάξεις περιλαμβάνονται στο άρθρο 8 της υπ' αριθμ.2184958/18-6-2018 (ΦΕΚ Β 3954/12-9-2018) απόφασης της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Πειραιώς «έγκριση του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών», σύμφωνα με τις οποίες «.....8.2...3.Οι Υ.Δ., θα συμμετέχουν σε όλες τις επιτηρήσεις που τους ανατίθενται. 4. Οι υποψήφιοι διδάκτορες υποχρεούνται να παρουσιάζουν την πρόοδο της ερευνητικής τους εργασίας σε σεμινάρια που οργανώνονται από το Τμήμα περιοδικά για το σκοπό αυτό..... 8.3.... Η Συνέλευση, μετά από εισήγηση της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής μπορεί να αποφασίσει τη

διαγραφή από το πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών του υποψηφίου διδάκτορα, του οποίου η πρόοδος κρίνεται ανεπαρκής (Ανεπαρκής πρόοδος του/της υποψηφίου/ ας διδάκτορα, η οποία τεκμηριώνεται με δύο (2) τουλάχιστον αρνητικές Εκθέσεις Προόδου), ή έχει υποπέσει σε περιπτώσεις παραπτώματων όπως αντιγραφής, ανάρμοστης συμπεριφοράς ή συμπεριφοράς που αντιβαίνει στην ακαδημαϊκή δεοντολογία. Στην απόφαση τεκμηριώνονται οι λόγοι διαγραφής....»

5. Στο άρθρο 24 (Αίτηση θεραπείας- Ιεραρχική προσφυγή) του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999 (ΦΕΚ Α'45), προβλέπεται η άσκηση ιεραρχικής προσφυγής από τον ενδιαφερόμενο, ενώπιον της αρχής που προΐσταται εκείνης που εξέδωσε την διοικητική πράξη, με αίτημα την ακύρωσή της.

6. Τέλος στο άρθρο 6 παρ. 2. Και 6 του ν.3086/2002 (Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και των Υπαλλήλων του ΦΕΚ Α'324) ορίζονται, μεταξύ άλλων τα εξής:

«2. Τα Τμήματα γνωμοδοτούν: α)... γ) Σε ερωτήματα της Βουλής των Ελλήνων που υπογράφονται από τον Πρόεδρο ή τον Γενικό Γραμματέα της Βουλής, καθώς και σε ερωτήματα της Διοίκησης, που υπογράφονται από τον Υπουργό, Αναπληρωτή Υπουργό, Υφυπουργό και Γενικό Γραμματέα Υπουργείου εφόσον ο τελευταίος είναι ειδικά εξουσιοδοτημένος και μόνο για θέματα της αρμοδιότητάς του. Επίσης σε ερωτήματα, που υπογράφονται από τον Πρόεδρο Διοικητικού Συμβουλίου ή άλλο κατά νόμο όργανο Διοίκησης Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ή Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής των οποίων η νομική υπηρεσία διεξάγεται από το Ν.Σ.Κ., εφόσον αφορούν ζητήματα της αρμοδιότητάς τους, ενώ ερωτήματά τους με γενικότερο ενδιαφέρον υπογράφονται μόνο από τον εποπτεύοντα Υπουργό....6. Τα ερωτήματα της Διοίκησης πρέπει να διαλαμβάνουν πλήρη εξιστόρηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και προσδιορισμό των προβληματισμών της, για την έννοια και το περιεχόμενο συγκεκριμένων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, των οποίων ζητείται η ερμηνεία από το Ν.Σ.Κ., προκειμένου να τις εφαρμόσει στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της. ....»

Και στο άρθρο 21 του ν.4559/2018 «Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιόνιο Πανεπιστήμιο και άλλες διατάξεις ΦΕΚ Α'»), ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«1. Στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς συνιστάται Δικαστικό Γραφείο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Ν.Σ.Κ.).

2. Στο Δικαστικό Γραφείο προΐσταται Πάρεδρος του Ν.Σ.Κ., ο οποίος είναι αρμόδιος για: α)... β) τη γνωμοδότηση σε νομικής φύσεως ερωτήματα που υποβάλλουν ο Πρύτανης και, μέσω του γραφείου του Πρύτανη, η Σύγκλητος, το Πρυτανικό Συμβούλιο και οι Αντιπρυτάνεις του ιδρύματος, γ).....»

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και του ιστορικού του ερωτήματος, συνάγονται τα ακόλουθα:

7. Στις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος κατοχυρώνεται η ελεύθερη ανάπτυξη της επιστήμης, ως θεμελιώδης σκοπός του Κράτους, και καθορίζονται οι βασικές προϋποθέσεις και αρχές που πρέπει να διέπουν την παροχή της ανώτατης εκπαίδευσης, για την οποία θεσπίζονται συγκεκριμένα οργανωτικά και λειτουργικά πλαίσια που οριοθετούν την δράση όχι μόνο της διοίκησης, αλλά και του κοινού νομοθέτη, κατά την ρύθμιση από αυτόν των σχετικών θεμάτων. Κατά την έννοια των συνταγματικών αυτών διατάξεων, η ανώτατη εκπαίδευση, σκοπός της οποίας είναι η προαγωγή και μετάδοση της επιστημονικής γνώσης με την έρευνα και την διδασκαλία, παρέχεται από αυτοτελή ιδρύματα, που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, συμφώνως προς τις αρχές της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της πλήρους αυτοδιοίκησης των ιδρυμάτων αυτών (βλ. ενδεικτικά Ολομ.ΣΤΕ 520/2015). Ειδικότερα η αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας, εγγυάται την αδέσμευτη επιστημονική σκέψη, έρευνα και διδασκαλία και η αρχή της πλήρους αυτοδιοικήσεως των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων την εξουσία τους, να αποφασίζουν για τις δικές τους υποθέσεις με δικά τους όργανα, που είναι επιφορτισμένα ή μετέχουν στην πραγματοποίηση της εκπαιδευτικής και ερευνητικής αποστολής τους. Ως αναγκαίος περιορισμός της πλήρους αυτοδιοικήσεως των Α.Ε.Ι., οι ίδιες συνταγματικές διατάξεις καθιερώνουν την κρατική εποπτεία επί των ιδρυμάτων αυτών, περιεχόμενο της οποίας είναι, κατά την έννοια του Συντάγματος, ο έλεγχος νομιμότητας, ορισμένων

πράξεων των οργάνων τους, όπου και όταν αυτό προβλέπεται από τον εκάστοτε οργανωτικό τους νόμο (Ολομ. ΣΤΕ 874/1992, 2801/1984).

8. Μετά τη θέσπιση του Συντάγματος του έτους 1975, νομοθετήθηκε συνεχόμενα το θεσμικό πλαίσιο των μεταπτυχιακών σπουδών, το οποίο διέπεται κυρίως από τις διατάξεις του ν.4485/2017 και τους, κατ'εξουσιοδότηση αυτών, εκδοθέντες Κανονισμούς Μεταπτυχιακών Σπουδών (για την ιστορική νομοθετική εξέλιξη βλ.ΣΤΕ 2250/2019 σκ.3).

Σύμφωνα με την αιτιολογική του έκθεση, με το νόμο 4485/2017, προωθείται ολοκληρωμένη θεσμική παρέμβαση στην οργάνωση των Α.Ε.Ι. Στον άξονα της ακαδημαϊκής αναβάθμισης εντάσσεται, μεταξύ άλλων, η διασφάλιση της ακαδημαϊκότητας των Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών. Ειδικότερα στο κεφάλαιο Δ' ανατίθεται η διοίκηση των Ιδρυμάτων σε διακριτά μεταξύ τους όργανα και κατανέμονται, κατά τρόπο δεσμευτικό, οι ειδικότερες αρμοδιότητες εκάστου οργάνου. Μεταξύ των οργάνων διοίκησης δεν υφίσταται ιεραρχική σχέση, ακόμα και στις περιπτώσεις γενικής εποπτικής αρμοδιότητας που επιφυλάσσεται σε ορισμένα όργανα, όπως η προβλεπόμενη στο άρθρο 15 παρ. 15 περ.α' αρμοδιότητα του Πρύτανη να προϊσταται του Ιδρύματος και στο άρθρο 13 παρ.2γ' η γενική εποπτική αρμοδιότητα της Συγκλήτου επί της λειτουργίας του ΑΕΙ (βλ. και Γνωμ.ΝΣΚ 230/2013, ΣΤΕ 1010/2007 σκ.6). Η ανωτέρω διάρθρωση των οργάνων διοίκησης του Πανεπιστημίου αποτυπώνει και τη βούληση του νομοθέτη για μια ολοκληρωμένη θεσμική παρέμβαση στην οργάνωση των ΑΕΙ, στοχεύοντας ιδίως, μεταξύ άλλων, στο δημοκρατικό τρόπο διοίκησής τους. Ειδικότερα, η οργάνωση των διδακτορικών σπουδών ανήκει στα Τμήματα και ως όργανο Διοίκησης του τρίτου κύκλου σπουδών ορίζεται η Συνέλευση του Τμήματος, με απόφαση της οποίας καταρτίζεται και ο Κανονισμός Διδακτορικών Σπουδών. Περαιτέρω, η ευθύνη τήρησης του νόμου, σε ό,τι αφορά την εκπόνηση των διδακτορικών διατριβών ανατίθεται στο Πρυτανικό Συμβούλιο.

9. Με την παρ.2 του άρθρου 45 του ν.4485/2017 παρέχεται ειδική εξουσιοδότηση στη Συνέλευση του Τμήματος για την κατάρτιση του Κανονισμού Διδακτορικών Σπουδών, που θα ρυθμίζει τους κανόνες λειτουργίας των σπουδών αυτών και τις υποχρεώσεις των υποψηφίων διδασκόντων. Η ενδεικτική απαρίθμηση στην ως άνω εξουσιοδοτική διάταξη

των ρυθμιστέων θεμάτων, αποδεικνύει τη βούληση του νομοθέτη, ενόψει του αυτοδιοίκητου των Α.Ε.Ι., να ρυθμίζονται τα ζητήματα που σχετίζονται με τις υποχρεώσεις των μεταπτυχιακών φοιτητών από τα ίδια τα Πανεπιστήμια, ανάλογα με τις ανάγκες τους και να προβλέπονται κυρώσεις, που μπορεί να έχουν ως συνέπεια τη διαγραφή των φοιτητών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται το υψηλό επίπεδο του δεύτερου και τρίτου κύκλου σπουδών (ΔΕΦ ΑΘ 3232/2014 σκ.8), πρβλ. και ΣΤΕ 5957/1995 σκ.8).

10. Εν προκειμένω στους Κανονισμούς Διδακτορικών Σπουδών των Τμημάτων Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και Ναυτιλιακών Σπουδών, που εκδόθηκαν σε εκτέλεση της ως άνω εξουσιοδοτικής διάταξης, προβλέπεται ρητά ότι η Συνέλευση, μετά από εισήγηση της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει τη διαγραφή από το πρόγραμμα Διδακτορικών Σπουδών του υποψήφιου διδάκτορα, του οποίου η πρόοδος κρίνεται ανεπαρκής, ή έχει υποπέσει σε περιπτώσεις παραπτώματων.

11. Κατά συνέπεια, η ανεπαρκής επιστημονική πρόοδος και η παραβίαση των υποχρεώσεων του υποψήφιου διδάκτορα, προβλέπονται ως λόγοι διαγραφής στους ως άνω Κανονισμούς, την δε αποκλειστική προς τούτο αρμοδιότητα ασκεί, κατά ρητή πρόβλεψη, η Συνέλευση του Τμήματος, η οποία έχει άλλωστε και την ευρύτερη αρμοδιότητα για την επιλογή του υποψήφιου διδάκτορα, την οργάνωση της επίβλεψης προόδου της διδακτορικής διατριβής και της αναγόρευσής του σε διδάκτορα.

12. Κατά πάγια νομολογία, η γενική εποπτική αρμοδιότητα επί της λειτουργίας του Ιδρύματος και της τήρησης των νόμων και Κανονισμών που διαχρονικά επιφυλάσσεται σε ορισμένα όργανα του ΑΕΙ, όπως η Σύγκλητος και το Πρυτανικό Συμβούλιο, δεν τα καθιστά ιεραρχικά ανώτερα και δεν τους παρέχει το δικαίωμα ασκήσεως ελέγχου νομιμότητας επί συγκεκριμένων πράξεων άλλων οργάνων του ΑΕΙ, που εκδίδονται κατ' ενάσκηση ειδικής, εκ του νόμου, αρμοδιότητας (ΣΤΕ 1010/2007 σκ.6, 1454/2005 σκ.9, 703/1994 σκ.6, 3514/1994, Γνωμ.ΝΣΚ 230/2013, 61/2016). Η εν λόγω εποπτική αρμοδιότητα περιορίζεται σε ενημέρωση επί θεμάτων εύρυθμης και σύμφωνα με το νόμο λειτουργίας του οικείου ΑΕΙ και λήψη των αναγκαίων πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση τυχόν δυσλειτουργιών, καθώς επίσης και σε θέματα που δεν έχουν ανατεθεί, βάσει ειδικών διατάξεων, σε άλλα όργανα των ΑΕΙ.

13. Περαιτέρω, έλεγχος νομιμότητας δε θεμελιώνεται ούτε στο άρθρο 24 του ν.2690/1999, καθώς η άσκηση ιεραρχικής προσφυγή προϋποθέτει ιεραρχική σχέση μεταξύ του εκδόντος και του, ιεραρχικά ανώτερου, οργάνου που ασκεί τον έλεγχο (ΣΤΕ 1010/2007 σκ.6, Γνωμ.ΝΣΚ 230/2013, 61/2016).

14. Επομένως, η διαγραφή υποψήφιου διδάκτορα αποτελεί υπόθεση που εμπίπτει στην αποκλειστική εξουσία των Ιδρυμάτων κατά τη συνταγματική αρχή της πλήρους αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, η δε σχετική απόφαση εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Συνέλευσης του Τμήματος Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σπουδών και Ναυτιλιακών Σπουδών κατά τις διατάξεις των οικείων Κανονισμών Διδακτορικών Σπουδών. Κατά συνέπεια, η απόφαση διαγραφής δεν υπόκειται ούτε σε κρατικό έλεγχο νομιμότητας ενώπιον του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, ούτε σε διοικητικό έλεγχο νομιμότητας ενώπιον του Πρυτανικού Συμβουλίου.

15. Τέλος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους γνωμοδοτεί επί ερωτημάτων, στα οποία τίθενται κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, τόσο ο προβληματισμός της ερωτώσας υπηρεσίας ως προς την έννοια και το περιεχόμενο της κείμενης νομοθεσίας, με την παράθεση μάλιστα των κρίσιμων διατάξεων, τις οποίες υποχρεούται ή προτίθεται να εφαρμόσει και χρήζουν ερμηνείας από το Ν.Σ.Κ. (ΝΣΚ 68/2018, 57/2005, 62/2007 κ.α.), όσο και τα πραγματικά δεδομένα που συγκροτούν το ιστορικό της εκάστοτε υπόθεσης (ΝΣΚ 168/2006), από την οποία απορρέει ή άλλως συνδέεται το οικείο ερώτημα, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό αναφύεται κατά την άσκηση των σχετικών αρμοδιοτήτων των ερωτώντων διοικητικών οργάνων (ΝΣΚ 13/2017, πρβλ. Ολομ.ΝΣΚ 541/2012).

Επομένως, η γνωμοδοτική αρμοδιότητα του ΝΣΚ περιορίζεται στην ερμηνεία των διατάξεων, των οποίων η έννοια και το περιεχόμενο δημιουργούν προβληματισμούς στη Διοίκηση, κατά το στάδιο εκκρεμούς διοικητικής διαδικασίας και όχι επί περαιωθείσας. Υπό την έννοια αυτή δε συντρέχει γνωμοδοτική αρμοδιότητα για το δεύτερο σκέλος του τεθέντος ερωτήματος, σχετικά με τη νομιμότητα της διαδικασίας που ακολούθησαν τα Ακαδημαϊκά Τμήματα.

Απάντηση

Κατάκολουθία των προεκτεθέντων, η απάντηση στο τεθέν ερώτημα είναι η εξής:

Το Πρυτανικό Συμβούλιο του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν μπορεί, κατ'ένασκηση της γενικής του αρμοδιότητας εκ του άρθρου 30 παρ.5 του ν.4485/2017, να εξετάσει ζητήματα διαγραφής υποψηφίων διδασκόντων των Τμημάτων Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και Ναυτιλιακών Σπουδών, ούτε να ασκήσει έλεγχο νομιμότητας επί των αποφάσεων διαγραφής, για την έκδοση των οποίων αποκλειστική, εκ του νόμου, αρμοδιότητα έχουν οι Συνελεύσεις των Τμημάτων.

Η γνωμοδοτούσα

Ξανθή Α. Μπασάκου Δ.Ν.

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.